

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

Психологія педагогічних конфліктів:
профілактика, діагностика, корекція

підготовки: **магістра**

Луцьк – 2026

Силабус вибіркового компонента «Психологія педагогічних конфліктів: профілактика, діагностика, корекція» підготовки магістра.

Розробник: Вірна Ж.П., доктор психологічних наук, професор кафедри педагогічної та вікової психології

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми:

доц. Михайло КОЦЬ

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології
протокол № 6_ від _8 січня _ 2026 р.

Завідувач кафедри

проф. Ярослав ГОШОВСЬКИЙ

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна/заочна форма навчання		вибіркова
Кількість годин / кредитів _120_ / _4_		Рік навчання 2026-2027
		Семестр 3
		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 14 год. Лабораторні _ год. Індивідуальні _ год.
		Самостійна робота 88 год.
ІНДЗ: є / немає		Консультації 8 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Вірна Жанна Петрівна**

Науковий ступінь: **доктор психологічних наук**

Вчене звання: **професор**

Посада: **професор кафедри педагогічної та вікової психології**

Контактна інформація:

Virna.Zhanna@vnu.edu.ua

Дні занять:

<https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Освітній компонент спрямований на поглиблене теоретико-методологічне та прикладне осмислення феномену педагогічного конфлікту в контексті сучасної освітньої системи. Курс охоплює психологічні механізми виникнення та ескалації конфліктів у взаємодії «викладач–здобувач», «педагог–батьки», «педагогічний колектив», а також питання їх профілактики, психодіагностики та корекційного супроводу. Особлива увага приділяється конфліктам у ситуаціях освітніх трансформацій, кризових і безпекових викликів. Курс інтегрує підходи соціальної, вікової та педагогічної психології, конфліктології та психології безпеки, формуючи у здобувачів здатність до наукового аналізу й експертної інтервенції в освітньому середовищі.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою: Формування у здобувачів системного розуміння психологічної природи педагогічних конфліктів та розвитку компетентностей щодо їх наукового аналізу, профілактики, психодіагностики й корекції в умовах сучасного освітнього простору.

Основними **завданнями** вивчення вибіркового освітнього компоненту є:

- ознайомити з понятійним апаратом, методологією та методами профілактики, діагностики, корекції конфліктів у педагогічному середовищі;
- засвоєння здобувачами освіти навчально-наукової літератури і першоджерел відповідно до тематичних ліній курсу;
- сприяти оволодінню здобувачами освіти такими базовими дефініціями і положеннями превентивні заходи попередження конфліктів у педагогічному середовищі, діагностика та корекція суперечок у спілкуванні педагогічних працівників, використання діагностичних методів, прийомів з виявлення та подолання антагонізмів у системі взаємодій «учень-учень», «учень-вчитель» «вчитель-вчитель»;
- ознайомити із засадничими теоріями прикладного змісту відповідно до різних можливих ситуацій, що генерують появу та розвиток конфліктних ситуацій;
- засвоєння здобувачами освіти компетенцій щодо появи та протікання конфліктів у педагогічному середовищі;
- вивчити принципи і специфіку використання методів психологічної діагностики зовнішніх та внутрішніх конфліктів в осіб різного віку;
- оволодіти превентивними компетенціями попередження появи нових та рецидив усунутих конфліктів у педагогічному середовищі;
- оволодіння компетенціями психологічної допомоги особам різного віку включених до педагогічного середовища.

3. Soft skills.

У межах дисципліни формуються навички конструктивної комунікації, управління конфліктами, медіації та фасилітації, емоційної саморегуляції, критичного аналізу педагогічних ситуацій та дотримання професійної етики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Лекції	пр.зан.	лаб.зан.	сам. робота	Конс	*Форма контролю / бали
Змістовий модуль I. Дитячий психоаналіз: діагностичний і терапевтичний дискурс						
Тема 1. Причини та види конфліктів у педагогічному середовищі	2	2	-	15		опитування (2 бала); дискусія (2 бала); розв'язування задач/кейсів (6 бала); підготовка реферату (2 балів);
Тема 2. Конфлікти у дошкільному періоді	2	2	-	15	2	опитування (2 бала); дискусія (2 бала); розв'язування задач/кейсів (6 бала); підготовка реферату (2 балів);
Тема 3. Конфлікти у шкільному періоді	2	2	-	15	2	опитування (2 бала); дискусія (2 бала); розв'язування задач/кейсів (6 бала); підготовка реферату (2 балів);
Тема 4. Особливості та причини конфліктів серед педагогічних працівників	2	2	-	15	2	опитування (2 бала); дискусія (2 бала); розв'язування задач/кейсів (6 бала); підготовка реферату (2 балів);
Тема 5. Діагностика та корекція педагогічних конфліктів	2	4	-	28	2	опитування (2 бала); дискусія (2 бала); розв'язування задач/кейсів (6 бала); підготовка реферату (2 балів);
Разом за модулем 1	10	14	-	88	8	120/60

Завдання для самостійного опрацювання.

1. Історія розвитку конфліктології.
2. Внутрішній конфлікт: причини та особливості протікання.
3. Вікові кризи та внутрішні конфлікти.
4. Метод картографії конфліктів.
5. Фази протікання конфлікту.
6. Міжетнічні конфлікти: причини та особливості протікання.
7. Особливості конструктивних і деструктивних конфліктів.
8. Причини рецидивів конфліктів.
9. Війна й конфлікти: причинно-наслідкові зв'язки.

10. Насилля в конфліктах.

Завдання для самостійного опрацювання (теми рефератів)

1. Категоріальний апарат та закони конфліктології.
2. Загальнонаукові та конкретно-наукові методологічні принципи дослідження конфліктів.
3. Булінг й конфлікти у підлітковому середовищі.
4. Конфлікти й мобінг у педагогічному середовищі.
5. Внутрішній конфлікт як причина депресій серед тинейджерів.
6. Експертиза й аналіз соціальних конфліктів.
7. Конфлікт як соціальний феномен суспільного життя.
8. Типологія конфлікту: проблема дослідження.
9. Причини конфліктів й насилля серед підлітків.
10. «Криза трьох років» як причина конфліктів у родині.
11. Конфлікт як причина порушення ігрової діяльності.
12. Від насилля у кіно до насилля «як в кіно» у підлітковому середовищі.
13. Девіантна поведінка як джерело конфліктів тинейджерів.
14. Конфлікт як форма поведінки особистості.
15. Природа і джерела агресії у поведінці тинейджерів.
16. Суб'єктивний фактор конфлікту: поняття, ознаки, складові.
17. Конфлікт і насильницька поведінка у родині.
18. Анатомія протидіючих сторін – головних суб'єктів конфлікту: ранги, масштаб, ресурси.
19. Особистість підлітка як суб'єкт внутрішнього та міжіндивідуального конфлікту.
20. Прояви ірраціональної свідомості та дій у конфлікті у педколективі.
21. Поняття «ескалація конфлікту у класі», основні її характеристики.
22. Основні стратегії конфліктної взаємодії педагогів.
23. Основні тактики конфліктної взаємодії у системі «вчитель-учень».
24. Методи подолання конфліктів у педагогічному середовищі.
25. Соціально-психологічна природа агресивності і жорстокості у середовищі тинейджерів.

IV. Політика оцінювання

Уся політика оцінювання базується на врахуванні ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_potocjne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf

та ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnoi.pdf

Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за змістовий

модуль: поточне оцінювання (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ); модульна контрольна робота. Максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **100**.

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватись принципів академічної доброчесності, а саме: самостійності виконання індивідуальних завдань, плагіату, використання заборонених допоміжних матеріалів під час контрольних заходів. Щодо політики дедлайнів та перескладання, то здобувач повинен чітко дотримуватися графіку здачі матеріалів (допускається в онлайн і офлайн форматі).

V. Підсумковий контроль

Усі види навчальної діяльності здобувача освіти оцінюються в балах. Сумарна кількість балів, яку отримує здобувач освіти при складанні модулів за 100-бальною шкалою визначає його підсумкову оцінку.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90-100	зараховано
82-89	
75-81	
67-74	
60-66	
0-59	Не зараховано

З вибіркового ОК «Психологія педагогічних конфліктів: профілактика, діагностика, корекція» передбачено залік.

Питання до заліку:

1. Поняття педагогічного конфлікту: сутність, структура, функції.
2. Основні теорії конфлікту в психології (психодинамічний, когнітивний, поведінковий, системний підходи).
3. Класифікація педагогічних конфліктів у сучасному освітньому середовищі.
4. Стадії розвитку конфлікту та механізми його ескалації.
5. Психологічні чинники виникнення конфліктів у взаємодії «викладач–здобувач».
6. Конфлікти у педагогічному колективі: особливості групової динаміки.
7. Вікові особливості переживання та прояву конфліктів здобувачами освіти.
8. Методи психодіагностики конфліктності особистості.
9. Діагностика стилів поведінки в конфлікті (модель К. Томаса – Р. Кілмана).
10. Методи виявлення конфліктогенів в освітньому середовищі.
11. Психологічна оцінка рівня емоційної напруги у конфліктній ситуації.
12. Аналіз невербальних індикаторів конфлікту.
13. Етичні принципи проведення психодіагностики в умовах педагогічного конфлікту.
14. Психологічні умови формування безпечного освітнього середовища.
15. Профілактика конфліктів через розвиток емоційної компетентності.

16. Роль комунікативної культури педагога у запобіганні конфліктам.
17. Технології розвитку толерантності та взаємоповаги в освітньому просторі.
18. Профілактика конфліктів в умовах кризових і воєнних викликів.
19. Стратегії поведінки у конфлікті: переваги та обмеження.
20. Техніки деескалації педагогічного конфлікту.
21. Основи медіації в освітньому середовищі.
22. Психологічні методи корекції агресивної поведінки у здобувачів освіти.
23. Робота з батьками як складова врегулювання педагогічних конфліктів.
24. Роль рефлексії та супервізії у попередженні повторних конфліктів.
25. Алгоритм комплексного психологічного супроводу педагогічного конфлікту.

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Гуменюк Л.Й. (2015). Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ.
2. Петрінко В.С. (2020). Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма. Таблиці : навчальний посібник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла».

Додаткова:

1. Джил Сімс (2021). Чому матусю все дістало? Київ : Моноліт-Bizz.
2. Ізабель Фільоза (2021). Дитина зводить мене з розуму! Зберігаємо спокій у вік вередувань та впертості. 6–11 років. Київ : 4Mamas.
3. Ізабель Фільоза (2021). Ми більше не розуміємо одне одного! Долаємо період грюкання дверима. Київ : 4Mamas.
4. Малихіна М. (2021). Мама і тато більше не разом. Як допомогти дітям пережити розлучення батьків. Київ : 4Mamas.
5. Самір Сенуссі (2019). Хлопці чудові. Бути хлопцем: посібник користувача. Київ : 4Mamas.
6. Кехейн А. (2020). Взаємодія з ворогом. Як працювати з людьми, які не викликають ні довіри, ні симпатій. Київ : Лабораторія.
7. Мухіна Г. (2020). Педагогіка та психологія вищої школи. Київ : Дакор.
8. Сергеєнкова О. (2019). Педагогічна психологія. Київ : Центр навчальної літератури.
9. Яхно Т. (2019). Конфліктологія та теорія переговорів. Київ : Центр навчальної літератури, 2019.

Інтернет-джерела:

1. Вірна Ж.П., Іванашко О.Є., Гаврилюк І.О. (2021). Суверенність психологічного простору як особистісно-адаптаційна проекція студентської

молоді України. *Scientific research of the XXI century* : collective monograph. Volume 1 / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, Los Angeles : GS publishing service, 2021. 365-400. URL : [DOI: 10.51587/9781-7364-13302-2021-001-365-400](https://doi.org/10.51587/9781-7364-13302-2021-001-365-400)

2. Педагогічні конфлікти : види, причини виникнення : URL : <https://studentam.net.ua/content/view/2292/97/>

3. Міжособистісні конфлікти у педагогічному колективі URL : <https://studentam.net.ua/content/view/3449/97/>

4. Волкова Н.П. Конфлікти у педагогічному колективі закладу вищої освіти: причини виникнення та шляхи запобігання URL : <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2019/1/16.pdf>

5. Особливості педагогічних конфліктів. Шляхи подолання URL : <https://chcptucourse.pp.ua/page22.html>

6. Рекомендації як подолати конфлікти в педагогічному колективі URL : <https://kipt.sumdu.edu.ua/en/entrants/item/1883-rekomendatsii-iaak-podolaty-konflikty-v-pedahohichnomu-kolektyvi>

7. Педагогічний конфлікт: поняття та причини виникнення URL: <file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/2.pdf>

8. Couto L.M., Monteiro E.S.; Brito M. C. R., Silva M.V. (2021). A new look at the resolution of educational conflicts – Constructive processes through school mediation. *Research, Society and Development*. Vol. 10 (10). [DOI: 10.33448/rsd-v10i10.18618](https://doi.org/10.33448/rsd-v10i10.18618).

9. Whincup V.A., Allin L.J., Greer J.M.N. Challenges and pedagogical conflicts for teacher-Forest School leaders implementing Forest School within the UK primary curriculum ; [DOI: https://doi.org/10.1080/03004279.2021.1942948](https://doi.org/10.1080/03004279.2021.1942948)

10. Training Pack for Primary School Teachers in Crisis Contexts ; URL : <https://eccnetwork.net/download/training-pack-primary-school-teachers-crisis-contexts/>

11. Aimah S., Ifadah M. & Linggar Bharati D. A. (2017). Building Teacher's Pedagogical Competence and Teaching Improvement Through Lesson Study. *Arab World English Journal* (AWEJ), 8(1), 66-78. [doi:https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol8no1.6](https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol8no1.6)

12. Aslan H., Elma C., & Kiroğlu K. (2017). The Relationship between Teacher Candidates' Listening Skills and Their Interpersonal Conflict Management Styles. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 609-623. [doi:10.14687/jhs.v14i1.4394](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i1.4394)

13. Rao M. (2017). Tools and Techniques to Resolve Organizational Conflicts Amicably. *Industrial and Commercial Training*. 49(2), 93-97. [doi:http://dx.doi.org/10.1108/ICT-05-2016-0030](https://dx.doi.org/10.1108/ICT-05-2016-0030)

14. Valente S., Lourenço A & Németh Z. School Conflicts: Causes and Management Strategies in Classroom Relationships ; URL : <https://dspace.uevora.pt/rdpc/bitstream/10174/32490/1/School%20conflicts.pdf>